

Dzieje wsi Olszyny

Autor: Halina Karaś

Olszyny to stara wieś z okresu średniowiecza. Wiadomo, że w 1391 roku należała do Spytka z Melsztyna. Wchodziła w skład ziemi bieckiej, a następnie – po utworzeniu powiatów – należała do powiatu bieckiego (zob. Mapa powiatu bieckiego z 1629 roku). Z XVI wieku mamy poświadczenia, że w Olszynach istniał drewniany kościół (w latach 1580 – 1767) pw. Podwyższenia Św. Krzyża z własnym kapelanem, zależnym od parafii w Ołpinach. W roku 1787 utworzono przy kościele niezależną kapelanię, którą później przyłączono do parafii Ołpiny. W 1898 roku ówczesny biskup przemyski – Ł. Solecki – utworzył w Olszynach niezależną ekspozyturę, a w 1910 roku erygował w Olszynach parafię. Nieco wcześniej, w 1900 roku, w Olszynach staraniem ks. Wiktora Bara wybudowano obecny drewniany kościół pod tym samym wezwaniem w stylu neogotyckim, trzynawowy, kryty blachą. Prawdopodobnie do jego budowy użyto pewnych elementów z poprzedniego kościółka. Nowa świątynia została poświęcona 6 listopada 1900 roku. Wewnątrz znajduje się interesująca neogotycka polichromia (malowana przez Stanisława Gucwę) i chrzcielnica z 1910 roku autorstwa miejscowego kamieniarza Józefa Bąka oraz cenny XVI-wieczny obraz „Upadek pod krzyżem” (w nawie bocznej). W 1908 roku na placu kościelnym Jan Karaś zbudował neogotycką dzwonnice w kształcie arkad, a także wraz z Józefem Bąkiem wykuł w kamieniu wiele przydrożnych figur i nagrobków znajdujących się na miejscowym cmentarzu. Po rozbiorach znalazła się – podobnie jak cały powiat biecki – w zaborze austriackim. W 1846 roku szczególnie gwałtownie przebiegała tu rabacja galicyjska (Rzepiennik, Turza, Olszyny) określana jako „czerniawa od Rzepienników”. Olszyny były zawsze dużą miejscowością. W końcu XIX wieku liczyły 1729 mieszkańców wyznania rzymskokatolickiego i kilkunastu żydów. Wieś miała szkołę ludową jednoklasową. Większość mieszkańców trudniła się tkactwem, które jednak podupadło po zniesieniu komisji moderunkowej w Jarosławiu. Na przełomie XIX i XX wieku oraz w dwudziestoleciu międzywojennym prężnie rozwijał się w Olszynach i okolicach ruch ludowy. Działo tu „Polskie Stronnictwo Ludowe” (zarówno „Piast”, jak i „Wyzwolenie”). W okresie międzywojnia Olszyny były miejscem zebrań i wieców z udziałem Wincentego Witosa w latach 1929-1930. I wojna światowa pozostawiła swój ślad w Olszynach w postaci cmentarza wojennego nr 113 z roku 1914 z czasów krwawej bitwy pod Gorlicami. Zostało na nim pochowanych 179 żołnierzy, w tym 90 niemieckich i 89 nierozpoznanych. Pamiątką po czasach II wojny światowej jest natomiast pomnik polskich lotników niosących z Włoch pomoc powstańczej Warszawie, którzy zginęli 17 sierpnia 1944 roku. Samolot ich zestrzelony przez Niemców w Zagórzanach rozbił się w Olszynach, cała 7-osobowa załoga zginęła. Olszyny znajdowały się w powiecie gorlickim aż do podziału Polski na województwa w 1975 roku, kiedy to włączono je do województwa tarnowskiego. Dziś administracyjnie należą wraz z całą gminą Rzepiennik Strzyżewski do powiatu tarnowskiego, województwa małopolskiego.

Źródła: <http://www.rzepiennik.intarnet.pl> (z dnia 10.02.2009

roku). <http://www.parolszyny.tarnow.opoka.org.pl> (z dnia 21.02.2009 roku) Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, nakł. F. Sulimierskiego i W. Walewskiego, Warszawa 1880-1914, t. VII, s. 519. Fotografie: Jolanta Janusz.